LIMITAREA DREPTULUI LIBERTĂȚII OPINIEI ȘI A EXPRIMĂRII ÎN CONTEXTUL ÎMPLINIRII 100 ANI DE LA ADOPTAREA CONSTITUȚIEI ROMÂNIEI 1923

LIMITATION OF THE RIGHT TO FREEDOM OF OPINION AND EXPRESSION IN THE CONTEXT OF THE 100TH CELEBRATION OF THE ROMANIAN CONSTITUTION FROM 1923

Radu MERCUȘ, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova
ORCID ID: 0009-0005-3940-6280. E-mail: mercusradu@gmail.com

CZU: 342.727:342.4(498)"1923" **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.8414008**

Resume: *The Romanian Constitution of 1923 adopted as a result of the historical events since then the unification of several regions in a unitary state based on rules or norms from the constitutional law of 1866 over 60% establish the rules according to which the society is lead by someone even if it is for a certain period of time. If we are examine the word constitution, then we will have to support what was the reason for the name it belongs, and here we refer to the fact that the law was adopted as a result of certain events that the state or the people went through when it was formed as a state. Romania's constitution was subject to changes and even the adoption of new laws as a result of the historical period through which the society passed, so every socio-political change in the state was followed by the modification of a new constitution due to some changeable events for the Romanian people.*

Keywords: *Constitution, state, law, unitary, rules, events, history, norms.*

Orice societate, popor, națiune, grup de persoane, stat de drept este guvernat și se conduce după anumite reguli scrise sau cunoscute încă din perioade istorice fie sub forme de cutume sau reguli scrise norme juridice sau legii prin care fiecare și-a stabilit reguli de conduită, drepturile sau obligațiile pe care trebui le urmeze zilnic pentru o bună organizare a societății pentru că există anumite reguli ce trebuie respectate astfel intervine anumite măsuri de constrângeri sub formă de sancțiuni în dependență de gradul și urmările realizate.

Actualmente fiecare stat organizat instituțional se conduce de anumite re-

guli, norme sau mai exact de lege prin care sunt stabilite atribuțiile, statutul, structura pentru ca societatea, populația sau cetățeanul de rând să își poate exercita un drept al său reglementat în actele normative.

Evenimentul căruia se datorează efectuarea și prezentarea acestei lucrări este împlinirea 100 de la adoptarea Constituției României și anume la 28 martie 1923 însă ulterior a fost actualizată la 21 noiembrie 1991 ca urmare a referendumului ce a avut loc ulterior.

Constituția Republicii Moldova a fost adoptată ca urmare a obținerii indepedenței la 29.07.1994 față de URSS alegându-și propriul destin stabilidu-și propriile sale reguli însă aceasta fie că a fost adoptată reieșind din perioada istorică, persoanele care au participat sau reacredința unor persoane în interpretarea normelor constituționale adoptate deoarece aceasta din urmă a suferit modificări substanțiale în anumite domenii de interes politic.

Există opinia unor doctrinari, cercetători, persoane ce activează în domeniul dreptului precum că constituția are carențe adică oferă posibilitate de interpretare din mai multe puncte de vedere cum ar fi art.13 în privința limbii vorbite, art. 11 cu privire la neutralitate și desigur dificultății pentru buna funcționare a instituțiilor statului aici menționăm imposibiliatea de a alege șeful statului anterior fiind prerogativa Parlamentului acum aparține poporului.

Constituția reprezintă legea supremă a statului unul din cele mai importante acte juridice deoarece orice act emis de o altă instituție cum ar fi Parlament, Guvern sau de către Președintele Republicii Moldova inclusiv agenții, instituții, instanțe de judecată trebuie să respecte drepturile și libertățile fundamentale ale omului, principiile sau valorile după care o societate se conduce în caz de neconcordanță dintre un act emis de o autoritate și constituție acesta este nul.

Conform art. 4 și 8 din Constituția Republicii Moldova [1] prevede situația de excepției când legea supremă a statului cunoaște anumite limitări sau o anumită inferioritate deoarece oferă prioritate actelor normative internaționale în ceea ce privește respectarea drepturilor fundamentale ale omului astfel din dispoziția normei cu privire la drepturile și libertățile din Declarația Universală a Drepturilor Omului sau Carta Organizației Națiunilor Unite, cu pactele și tratatele la care Republica Moldova este parte în caz de neconcordanță între reglementările internaționale și legile naționale se aplică normele internaționale iar orice tratat internațional intrat în vigoare având

contradicții cu Constituția aceasta din urmă necesită a fi revizuită.

Tratatele internaționale cu privire la drepturile omului la care Republica Moldova este parte sunt:

1) Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948.
2) Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 1966.
3) Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și cultural din 1976.
4) Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei din 1979.
5) Convenția cu Privire la Drepturile Copilului din 1989.
6) Convenția ONU împotriva toturii din 1984.
7) Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale omului din 1950.
8) Carta Europeană Socială Revizuită din 1966.
9) Convenția Europeană cu privire la persoanele cu dizabilități din 2006.

Toate actele normative internaționale adoptate cu privire la protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului au fost ratificate și transpuse în practică după ce Republica Moldova și-a obținut independența s-a format ca stat unitar, indivizibil, suveran, dreptul de a-și decide singur soarta.

Dacă e să analizăm cuvântul constituție atunci vom trebui să susținem care a fost motivul denumirii pe care o poartă și aici ne referim la faptul că legea a fost adoptată ca urmare a anumitor evenimente prin care a trecut statul sau poporul formarea ca stat spre exemplu la 27 august 1991 Republica Moldova devine stat independent, suveran sau Constituția din 1923 a României fiind adoptată după Marea Unire a regiunilor Basarabia, Bucovina și Transilvania într-un stat unitar astfel societatea prin adoptare dorind într-un fel să-și stabilească anumite reguli de conduită într-o societate normală sau pentru a evita pentru viitor careva conflicte abuzuri din partea unor persoane care doresc să obțină anumite lucruri prin neîndeplinirea niciunui efort în acest sens sau pur și simplu un stat trebuie să fie condus de anumite reguli scrise instituindu-se instituții responsabile de supravegherea respectării lor investit cu autoritate pentru ca în caz de încălcare a unei reguli să existe posibilitatea aplicării măsurilor de constrângere sub formă de sancțiuni în dependență de gravitatea faptelor și urmărilor cauzate.

Constituția României din 1923 adoptată ca urmare a perioadei istorice de

atunci unificarea mai multor regiuni într-un stat unitar având la bază reguli sau norme din legea constituțională din 1866 peste 60 % stabilind regulile după care societatea urmează să se conducă fie chiar dacă este pentru o anumită perioadă de timp.

Constituția României oferea regelui dreptul de a exercita puterea statală stabilind regulile sale sau exercitându-și obligațiile, influența, pentru buna funcționare a statului sau organizarea eficientă a societății cu responsabilitate cu toate că în stat existau la acel moment separarea puterilor fie că este legislativă (Senat sau Adunarea Deputaților), puterea executivă exercitată de rege și puterea judecătorească exercitată de instanțele de judecată însă această lege și-a atins scopul până la 1938 ulterior în anul 1944 Regele Mihai a repus-o în folosință, ultima modificare a legii supreme având loc în anul 2003 reglementându-se acele prevederi prin care s-ar respecta drepturile și libertățile fundamentale ale omului, principiile și valorile după care se conduce o societate, buna funcționare a statului exercitată prin instituțiile sale [14].

Constituția României a avut de modificări chiar adoptări de noi legi ca urmare a perioadei istorice prin care a trecut societatea astfel fiecare schimbare social-politică în stat a urmat de o adoptare a unei noi constituții datorită unor evenimente de provocări pentru poporul român astfel menționăm următoarele perioade de modificare a legii supreme și evenimentele ce au servit drept temei pentru acesta:

1. Constituția României din 1866 –Unirea Principatelor Române- Moldova și Țara Românească.
2. Constituția României din 1923 -Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei.
3. Constituția României din 1938 – Conducerea Carol II.
4. Constituția României din 1944- Regele Mihai Schimbare social-politică.
5. Constituția României din 1948 – Schimbare politică, perioada comunistă.
6. Constituția României din 1952- Perioadei istorice comuniste.
7. Constituția României din 1965 – Procesul de destotalizare (a înlătura aspectele autoritare a propriilor regimuri),schimbării social- politice din stat.
8. Constituția României din 21.11.1991 în vigoare la 08.12.1991 ca urmare a referendumului care a avut loc.
9. Constituția României din 2003 aprobat prin referendum din 18-19 octombrie 2003 în vigoare la 29 octombrie 2003.

Limitarea dreptului libertății opiniei și a exprimării în societatea contemporană

Fiecare dintre noi în fiecare zi susținem ceva afirmații cu privire la anumite aspecte din viața noastră indiferent de domeniul din care face parte fie evenimente la care am participat cum ar fi expoziție, aspecte ale lumii materiale obiecte, știri, întâmplări, interpretarea unei legii ș.a

Actualmente societatea îi sunt respectate drepturile fundamentale prevăzute de diferite acte normative internaționale în ceea ce privește libertății de exprimare a propriei opinii indifirent de timp sau locul unde o facem însă nu toate statele lumii cunoaște o asemenea democrație cum ar fi statele din Asia acestea fiind China, Cambodgia,Vietnam, Filipine sau Birmania.

De regulă statele nedezvoltate, cu un nivel de trai nesatisfăcător nu au posibilitatea de acces la educație din lipsă de resurse financiare, situația politică incertă și nu în ultimul rând cenzura aplicată de autorității asupra mass-media astfel creează limitării a dreptului fiecărei persoane de a-și exprima propria opinie la un subiect de importanță națională sau personal.

Libertatea exprimării propriei opinii este stringentă este esența de care avem nevoie zilnic astfel reușim să ne îmbolnăvim sau să acumulăm stări negative de emoții manifestate în exterior față de persoane care nu au vreo vinovăție.

Majoritatea statelor lumii s-au angajat prin semnarea și implementarea la nivel național a tratatelor, convențiilor, deciziilor diferitor organizații internaționale să respecte drepturile fundamentale ale omului astfel urmând a fi sancționate prin măsuri de ordin politic sau economic.

Conform art. 4 alin (1) din Constituția Republicii Moldova prevede că normele constituționale cu privire la drepturile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte iar în caz de neconcordanță între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte prioritate au reglementările internaționale [1].

Potrivit art. 8 alin. (1) din legea fundamentală a statului precizează că Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte,să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional iar prin intrarea în vigoare a unui tratat internațional fiind incluse prevederi contrare Constituției urmează ca în cele din urmă să fie revizuită -legea supremă a statului.

Toate actele normative internaționale adoptate cu privire la protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului au fost ratificate și transpuse în practică după ce Republica Moldova și-a obținut independentă s-a format ca stat unitar, indivizibil, suveran, dreptul de a-și decide singur soarta.

Actualmente Republica Moldova și-a ales drept obiectiv aderarea ca membru al Uniunii Europene în acest sens ratificând, semnând diferite tratate, convenții, acorduri pe care trebuie să le transpună în practică în diferite domenii de activitate social-utile populației cum ar fi justiție, social, educație, medicină sau economie.

Uniunea Europeană împreună cu alte state foste membre ale URSS sau care sunt parte din Comunitatea Statelor Independente (CSI) printre care și Republica Moldova au stabilit un parteneriat începând cu anul 2009 pentru realizarea obiectivelor de interes comun în domeniul social-politic-economic inclusiv pentru protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului instituind pentru aceasta instituții responsabile care au obligație să prevină sau să combată diferite forme de discriminare fie că este religie, apartenență etnică, naționalitate, cultură sau criterii politice.

Prin prezenta lucrare aș dori să abordez un drept constituțional reglementat de legea supremă inclusiv de dreptul internațional adică actele normative cu caracter internațional fie ca este tratat, convenție, decizii ale diferitor instituții organizații sau agenții comunitare la care Republica Moldova ca stat de drept și democratic cu aspirații europene și-a asumat să le respecte asigurându-le cetățenilor săi un mod de viață confortabil în perioada contemporană.

Conform art. 32 din Constituția Republicii Moldova prevede că fiecărei persoane îi este garantată libertatea exprimării propriei opinii, gândirii însă aceasta trebuie realizată astfel încât să nu afecteze onoarea, demnitatea sau dreptul unei alte persoane inclusiv dacă atentează la buna organizarea a statului, a poporului [1].

Dat fiind faptul că acest eveniment este organizat în legătură cu împlinirea 100 de ani de la adoptarea Constituției României din 1923 actualmente acest drept este prevăzut în legea supremă din 2003 unde la art. 30 este menționat dreptul fiecărei persoane de a se exprima liber atât timp cât acest drept nu afectează dreptul altei persoane, opinia exprimată nu încalcă anumite reguli de conduită stabilite de societate sau la nivel de lege totodată oferă mass-mediei dreptul de a-și prezenta propria politică editorială prin emisiunile, publicațiile sau materialelor informative prezentate publicului neadmițându-se aplicarea

cenzurii față de presă dar în activitatea lor trebuie să se conducă de respectarea legii drept condiție de obiectivitate, imparțialitate sau echidistanță se cere prezentarea sursei finanțării.

Constituția României a avut numeroase modificări, revizuiri sau adoptarea de o nouă lege supremă datorită schimbărilor politice la care a asistat societatea românească deseori statul fiind condus de persoane care aparțin regimurilor autoritare comuniste unde caracteristică este limitarea drepturilor și libertăților fundamentale.

Evident pentru încălcarea dreptului la libera exprimare prevăzut de ambele legii constituționale se poate aplica sancțiunii pentru a nu admite pe viitor încălcarea gravă a altor drepturi consfințite de actele normative internaționale sau naționale la care statul prin instituțiile sale sau angajat să le respecte.

Declarația universală a drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene la art. 11 [4] reglementează dreptul la libera exprimare, libertatea de opinie, libertatea de a primi sau transmite informații fără a fi constrâns de limitări din partea autorităților publice atât timp cât acesta este efectuată fără a încălca un drept al altei persoane sau manifestarea sa ar afecta ordinea și securitatea națională inclusiv totodată neadmiterea cenzuri aplicate mass-mediei.

Tratatele internaționale cu privire la drepturile omului la care Republica Moldova este parte unde este reglementat dreptul fundamental la libera exprimare a opiniei, un drept exemplificat atât în Constituția României din 1923 la art. 25 și legea supremă în vigoare astăzi la art. 30 [4] pe când Constituția Republicii Moldova este reglementat dreptul la libera opinie la art. 32 astfel normele internaționale unde regăsim exemplificat acest drept este:

1) Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948 [5] - art. 19 orice persoană are libertatea de opinie și de exprimare fără a se limita acest drept într-un fel atât timp cât nu încalcă un drept al altei persoane sau o nomă .

2) Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 1966 [6] prin art.19 prevede dreptul la libera exprimare prin orice formă scrisă, artistică sau orice altă formă fără a cauza daună altor persoane.

3) Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 1976 [7] la art. 15 alin. 1 lit. c) prevede dreptul fiecărei persoane de a se exprima prin propriile sale publicații dreptul la propria opinie de a beneficia de protecția intereselor morale și materiale decurgând din orice producție științifică, literară sau artistică al cărui autor este.

4) Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei din 1979 [8] prevede la art. 7 lit. c) dreptul de a participa în organizațiile și asociațiile neguvernamentale care activează în viața publică și politică a țării.

5) Convenția cu Privire la Drepturile Copilului din 1989 [9] este reglementat la art. 13 dreptul la libertatea de exprimare și cazurile de restricționare a acestui drept.

6) Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime sau degradante din 1984 [10] capitolul IV art. 1 este precizat indirect dreptul fiecărei persoane la libera exprimare cu toate că este abordat problema tratamentului inuman și degradant, imposibilitatea persoanei de a-și exercita anumite drepturi datorită condițiilor în care se află acesta.

7) Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale omului [11] din 1950 art. 10 prevede că orice persoană are dreptul la libertatea exprimare, libertatea de a primi informații fără amestecul autorităților publice atât timp cât nu este încălcată legea sau nu se atentează la securitatea națională.

8) Carta Europeană Socială Revizuită [12] din 1966 art. 5 dreptul fiecărui lucrător și patronii de a se asocia liber în organizații naționale sau internaționale pentru protecția intereselor economice sau sociale și art. 6 este menționat că lucrătorii și patronii au dreptul la negociere colectivă.

9) Convenția Europeană cu privire la persoanele cu dizabilități [13] din 2006 prevede la art.21 dreptul la libertatea de expresie, opinie și accesul la informație ce presupune asigurarea acestor categorii de persoane accesibilitate la mijloacele de informare mass-media, condiții speciale fără a implica careva costuri suplimentare din partea acestora datorită limitării capacității.

Concluzii

Orice societate democratică într-un stat de drept se conduce de reguli stabilite recunoscute de majoritatea societății iar pentru supravegherea respectării s-a instituit autorității responsabile de ocrotirea normelor de conviețuire într-o societate contemporană pe care numim stat, fiecare individ având drepturi și obligații consfințite în anumite acte juridice pentru încălcare, nerespectare se intervine prin aplicarea măsurilor de constrângere pe care le numim sancțiuni care au drept scop prevenirea și combaterea acțiunilor persoanelor răuvoitoare.

Fiecare stat din vechi timpuri și-a stabilit organe de conducere care să vegheze asupra respectării normelor de drept, înlăturarea neajunsurilor actuale, alinierea la acele norme de drept internaționale, persoane calificate în domeniu și nu ultimul rând exprimarea normei după domeniul de studiu, activitate sau importanță.

Abordarea repetării drepturilor și libertăților omului se datorează evenimentului la care suntem cu prezența și anume 100 de ani de la adoptarea Constituției României din anul 1923 evoluție, context și perspective europene în România și Republica Moldova.

Constituția României a avut numeroase actualizări sau modificări datorită schimbărilor social-politice la care au asistat societatea de fapt se remarcă faptul că o dată cu schimbarea conducerii a avut loc și modificarea constituției fiecare conducere înlăturând acele neajunsuri sau stabilindu-și propriile viziuni asupra modului de conducere a statului sau a societății.

Constituția reprezintă legea supremă a statului, cartea sfântă unde sunt reglementate cele mai importante chestiuni cu privire la modul de funcționare a unui stat sau de conducere a unei societății unde sunt exemplificate drepturile și libertățile fundamentale ale omului consfințite de actele normative internaționale fie că sunt tratate, convenții sau decizii ale diferitor organizații internaționale la care stat a aderat sau s-a obligat să le respecte oferindu-le prioritate în acest sens.

Constituția reprezintă cel mai important document după care o societate se conduce în acest sens mi-am ales un drept reglementat de ambele state și anume libertatea de exprimare a fiecărei persoane prin orice formă atât timp cât nu încalcă alte norme de conviețuire social sau mai exact nu încalcă dreptul unei alte persoane sau securitatea națională reoferindu-mă și la mass-media neaplicarea vreunei limitări în modul de publicare adică interzicerea cenzurii.

Constituția reprezintă actul juridic prin care s-a stabilit acele norme de conviețuire social într-un stat de drept, analizând originea cuvântului datorită căruia fapt existența ne-am referi la acele evenimente istorice care trecut statul cum ar fi obținerea independenței, schimbarea conducerii, conflictele sociale la care au asistat societatea.

„Constituția este un document sacru într-o democrație” afirmase politicianul mongol Tsakhiagiin Elbegdorj.

Referințe bibliografice:

1. Constituția Republicii Moldova nr. 1 din 29.07.1994. Publicat: 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140.
2. Constituția României din 29 martie 1923 publicat în Monitorul Oficial nr. 282/29 martie 1923.
3. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene din 7 decembrie 2000.
4. Constituția României din 2003 în vigoare la 29 octombrie 2003.
5. Declarație Universală Nr. 12 din 10.12.1948 a Drepturilor Omului Publicat: 30-12-1998 în Tratate Internationale Nr. 1 art. 12.
6. Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice din 1966 Nr. 31 din 16-12-1996. Publicat: 30-12-1998 în Tratate Internationale Nr. 1 art. 31.
7. Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale din 1976 nr. 19 din 16-12-1966. Publicat: 30-12-1998 în Tratate Internationale Nr. 1 art. 19.
8. Convenția Internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei din 1979 Nr.78 din 21-12-1965 Publicat: 30-12-1998 în Tratate Internationale Nr. 1 art. 78.
9. Convenția cu Privire la Drepturile Copilului din 1989 Nr. 52 din 20.11.1989. Publicat: 30-12-1998 în Tratate Internationale Nr. 1 art. 52.
10. Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime sau degradante Nr. 130 din 10.12.1984 Publicat: 30-12-1998 în Tratate Internationale Nr. 1 art. 130.
11. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale ale Omului din 24.07.1997 Nr. 1298. Publicat: 21-08-1997 în Monitorul Oficial Nr. 54-55 art. 502.
12. Carta Europeană Socială Revizuită din 16.12.1966 Nr 19. Publicat: 30-12-1998 în Tratate Internationale Nr. 1 art. 19.
13. Convenția Europeană cu privire la persoanele cu dizabilități nr. 320 din 30.03.2007. Publicat: 30-12-2016 în Tratate Internationale Nr. 50 art. 320.
14. Wikipedia Enciclopedie online. Disponuibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Lovitura_de_stat_de_la_23_august_1944